

jevů, nesejde jim ani na přírodních procesech jako možných přírodních živlech pro obce, obyvatelstvo, návštěvníky i infrastrukturu okolní kulturní krajiny v běhu dalších generací a staletí, jde paradigmaticky o „strašení lesníků“ nevýznamnými krajinnotvornými funkcemi lesa – je nutno konstatovat, že se vyvinula situace, kdy se legislativa ochrany přírody, mající na zřeteli jen ji samu v kulturní krajině, dostává do střetu s legislativou životního prostředí (Krečmer 2007, 2009). Pak ovšem je nutné bedlivě a komplexně zvážit přírodovědné paradigma a uplatňovanou doktrínu bývalého vedení MŽP jako rizikovou vizi pro krajinu České republiky. A tento její charakter by měl být předem jasně deklarován a petrifikován v právním řádu včetně otázek sociokulturních, sociálních, technických a národohospodářských, s takovou doktrínou spojených – včetně odpovědnosti za předpokládaný průběh přírodních procesů v čase.

Tak by se omezila možnost např. mnoho let odmítat eventualitu vzniku velkoploš-

ných disturbancí lesů NPŠ žírem kůrovců, a to přes jasná a standardními vědeckými argumenty dokládaná fakta. Není-li to kalamitou pro dílčí obory přírodních věd, je to obrovský, jakoby nepovšimnutý problém možných rizik ze ztráty funkcí lesa v krajině (Krečmer, Vovesný, Zahradník 2011), i když „Šumava zůstane zelená“. Environmentální paradigma pro NPŠ klade důraz na trvalé uchování lesních ekosystémů. Trvalost v případě NPŠ se ovšem musí týkat všech jejich složek. Ostatně NPŠ se měl stát objektem modelování nejen přírodních vztahů les–kůrvec, ale i vývoje lesních ekosystémů v rozličném managementu (Braniš 1997). To se však nestalo, přírodovědné paradigma dalo na „konečné řešení“ vize NPŠ v souladu s potřebami dílčích oborů přírodních věd. Tak zůstává stranou, že se také – bezděčně, bez uvážení – utvářejí bez náležitých podkladů vztahy nejen silně změněných lesních porostů i lesních stanovišť s životním prostředím krajiny jako dílo přírody z hlediska hlubinné ekologie „vždy jen dobré“. Uprostřed

kulturní krajiny to v ideologicky zformovaném světovém názoru představuje jediné možnou pravdu a jediný cíl pro vědu – jinakost je zrada (např. záznam auditu 2002); známe to i ze zpolitizovaného zákulisí případu národního parku Šumava.

Lze chápat, že měřítko disturbance lesů vyšších poloh na Šumavě asi zaskočilo nadšence po léta tvrdící, že k ničemu takovému nemůže dojít. Lze rozumět, že přechod k ochraně přírodních procesů propagandisticky pomáhá skrývat protikladnost původní právní normy s úkoly pro Správu NPŠ tak, aby se pokračovalo s vervou v doktríně výlučně přírodovědného paradigmatu a bez nepřijemných vazeb s odpovědností státních orgánů. Myslím, že je na čase zaměnit nekonečné spory, propagandu a nadšenecký folklór za práci nad standardními vědeckými argumenty – pokud stav ducha naší společnosti takový postup dovolí.

Jan Plesník

ZAUJALO NÁS

Rozdíly v biodiverzitě mezi obhospodařovanými a neobhospodařovanými lesy: analýza druhové bohatosti v Evropě

V důsledku lidské činnosti se v Evropě drasticky snížila plocha neobhospodařovaných lesů. Původní lesy tvoří na našem kontinentě méně než 1 % všech lesních porostů, zatímco na západním pobřeží USA dosahuje tento podíl 13 % a v Kanadě dokonce 40–52 %. Změny struktury, složení a dynamiky lesních ekosystémů vedly k posunům v druhové bohatosti (počet druhů neboli alfa-diverzita) a rozmanitosti rostlinných a živočišných společenstev. Dopad lesního hospodářství na biologickou rozmanitost nebyl až dosud v celoevropském měřítku vyhodnocen.

Uvedenou mezeru se snažil vyplnit početný tým odborníků z 10 evropských zemí, koordinovaný Y. Pailletem z francouzského Ústavu výzkumu zemědělství a životního prostředí. Experti analyzovali 49 studií obsahujících celkem 120 porovnaní druhové bohatosti mezi neobhospodařovanými a obhospodařovanými lesy v Evropě, uveřejněných v letech 1978 až 2007. Zabývali se přitom odpovědí různých taxonomických a ekologických/funkčních skupin organismů jak na zanechání těžby a dalších činností, tak na intenzitu lesního hospodářství.

Druhá bohatost byla v neobhospodařovaných lesích sice vyšší než v obhospodařovaných, ale jen o málo. Lesní hospodářství negativně ovlivňovalo kromě střešníků druhy závislé na celistvosti a spojitosti lesního pokryvu, mrtvého dřevě a velkých stromech, kupř. mechorosty, lišejníky, houby nebo brouky vázané na mrtvé dřevo. Naopak cévnatým rostlinám zásahy člověka do lesního porostu prospívají. Řadě druhů cévnatých rostlin v podrostu totiž vyhovují časté disturbance (narušení, obvykle se opakující zásahy z vnějšího prostředí, přirozené nebo vyvolané člověkem), jako je rozvolnění stromového patra, odstraňování hrabanky a narušování půdy. Ptáci reagovali na obhospodařování lesa různě a jejich odpověď pravděpodobně závisí na různých činitelích, jako jsou některé charakteristiky krajiny. Celkový rozdíl v druhové bohatosti cílových skupin mezi neobhospodařovanými a obhospodařovanými lesy rostl s tím, kolik času uplynulo od zanechání hospodářství. Největší vliv na druhovou bohatost výzkumníci zaznamenali v lesích s holosečným hospodářstvím, kde se měnilo složení stromů.

Zmiňovaná metaanalýza ukázala, že lesní hospodářství v Evropě ovlivňuje různé taxonomické a ekologické/funkční skupiny rozdílným způsobem. Pro objasnění dopadu lesního hospodářství na biodiverzitu by se badatelé měli zaměřit nejen na méně prozkoumané taxonomické a ekologické skupiny, ale i části našeho kontinentu. Monitorování a výzkum různých taxonů a ekologických/funkčních skupin v lesích by měly být podle názoru autorů v celoevropském měřítku koordinovány. [Conserv. Biol. 2010, 24: 101–112]

1 Většinu původního kaledonského lesa lidé ve Skotsku vykáceli, aby získali dřevo na stavbu lodí a plochy pro pastviny ovcí. V zemi probíhá rozsáhlá výsadba původních dřevin, podporovaná místní i britskou vládou. Snímek z Glenmore Forest Park. Foto J. Plesník

